

Güvenlik ve AB

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Hafta sonu hepsinde Avrupa Birliği'yle ilişkilerimizin konuşulduğu iki

toplantıya katıldım. Bunlardan birisi Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği'yle Basın-Yayın Genel Müdürlüğü'nün birlikte düzenlediği 'Güvenlik ve Toplum' başlıklı gazeteciler konferansıydı. İlk kısmı cuma günü yapılan toplantının ben ancak ikinci gününe katılabildim.

'Güvenlik ve Toplum' başlıklı konferans benim katıldığım bölümünde esas olarak şu sıralarda gerçekleştirilmesine çalışılan ve Türkiye'nin vetosuyla karşılaşmış 'Avrupa Ordusu' bağlamında gelişen yeni güvenlik kavramını ele alıyordu.

Gerçekten de 1989 sonrasında ortaya çıkan yeni dünya düzeni yeni güvenlik kavramlarının doğmasında da etkili oldu. Hobbes'cu devlet anlayışının gerilediği, Westfalyacı uluslararası ilişkiler kavramının çözüldüğü, Schmitt'çi, 'dost-düşman' ayrışmasına dayalı güvenlik kavramının ortadan kalktığı Soğuk Savaş sonrasındaki (hatta bir yerde ancak 1989'da bitebilen 2. Dünya Savaşı sonrasındaki) yeni uluslararası ilişkiler kavramının yeni güvenlik kavramları doğurması olağandı. Çünkü her şeyden önce ulus-devlet, bütün kurum ve kavramlarıyla nispeten zayıflıyor, ulusötesi kurumların etkinliği artıyor, 'içişleri' anlayışı evrensel bir hukuk ve insan hakları anlayışı çerçevesinde aşılıyordu.

Böyle bir dönemde gerçi Türkiye-Yunanistan, Filistin-İsrail gibi öteden beri devam eden çatışmalar varlıklarını koruyordu ama, uluslararası ilişkilerin yeni mantığı, 'detant' ve 'glasnost' oluşumların da sağladığı olanaklarla, 'kutup' yaklaşımından uzak daha bütünlükçü bir anlayışa doğru açılıyordu. Böylece konferansta da çok sık değinildiği gibi, uluslararası tehdit ve çatışmaya dayanan 'sert güvenlik' kavramından, gene uluslararası bir düzeyde ortaya çıkan ama ulus içi ilişkileri de belirleyen göç, ırkçılık, ayrımcılık gibi kavramlara dayalı bir 'yumuşak güvenlik' anlayışına geçiliyordu.

Bu dönemin ikinci önemli belirleyicisi mikro milliyetçilik hareketlerine dayalı çatışmalardı. Kabul etmek gerekir ki, 1990'lı yılların belleği Kosova ve Sırbistan'da yaşanan ve soykırım gibi bir insanlık suçunu işleyen çatışmaları unutmuyacaktır. İşte asıl sorun da bu noktada ortaya çıkıyor.

Eğer Türkiye gibi bir toplum ve onun AB'yle olan ilişkileri esas alınacak olursa, öyle sanıyorum ki, bundan sonra 'yumuşak güvenlik' kavramının kapsamı içindeki oluşumlar 'sert güvenlik' kavramına nazaran daha büyük bir önem taşıyacaktır. Çünkü, yeni demokrasi, hukuk ve insan hakları anlayışının sonuçlarını bir toplumda temellendirmeye çalıştıkça ortaya çıkacak korku ve gerilim, yani ulusların kendi içlerinde karşılaşacakları çatışmalar (mutlaka silahlı olması gerekmez) hem uluslararası çatışmalardan daha fazla önem taşıyacak hem de ona zemin hazırlayacaktır. Bence bu yeni bir 'tedirginlik/güvensizlik' (insecurity) dönemine geçişin başlangıcını oluşturuyor. Ulus-devletin normları içinde yaşamaya alışmış bir toplumun çoketnikli, çokkültürlü bir döneme geçişinden kaynaklanan sancıların nasıl aşılabacağı başlı başına bir sorun olacak gibi. Bu işin ne ölçüde bir sorun olduğu işte şimdi, Kürtçe yayın gibi kavramlarda karşımıza çıkıyor.

Toplantı, Türkiye'nin Avrupa'yla bütünleşmesinin öncelikle 'güvenlik' bağlamında kendisini gösteren bu tedirginlikleri aşmasına bağlı olduğunu bir kez daha, hiç değilse benim için, göstermiştir. Bunu aşacak olan da herhalde yeni dünya düzeninin artık ötelenemez olgularını nasıl içselleştireceğimizi öngören bir uzun vadeli 'geçiş planı' ve onun içereceği 'yöntem' olacaktır.